

AN MHUC SGABAIRNEACH

Ghníonn an mhuc sgabairneach pléaráca nuair a bhíonn fonn macnais air. Bhí mé oidhche i mbun abhainn i gcéibh Chuan an Dúin. Bhí an bád ar ancaire agus chonnaic mé an mhuc sgabairneach ag gul síos ón uachtar. Thug me faoi deara go raibh an cábla dá thraoghchan agus an bád dá baint chun siubhail. Rug mé ar an gcábla agus bhain mé straca as. Sgaoil an mhuc sgabairneach an uaithe an t-ancuire. Chuaidh sí síos aríst agus rug sí ar an ancaire agus bhí sí ag tarraingt an bháid léithe. Annsin chaith mé ceann téide ag an bhfear ins an mbád ba ghoire dhom agus dubhairt leis í a dhaingniú ar a bhád féin. Thóg sé cor den téad ar a bhád féin. Ní raibh aon ghluaiseacht ionam féin ní ba mhó.

D'innis mé an sgéal d'fhear eile. D'innis sé sin dom gur thóg muca sgabairneacha dhá thaisgeán gliomach uaidh féin agus a gcuid ancaire míle go leith bealaigh ón áit a rabhadar feistighthe.

Ar na Sgeirdí

Broighill

Cailleacha dubha

Faoileáin mhóra – druim dubh agus glas

Fáoileáin bhána

Éanacha aille – bíonn neadaracha ag éanacha aille ar na frapaí agus ag cailleacha agus ag faoileáin; giubhróga, ach ní fhaca mé aon neadracha ar na Sgeirdí.

Black Guillemot – d'fhicfeá an coileach ronach san aer ann. Níl sé chomh toirteamhail cruinn ná an t-éan aille.

Roilleacha

Ins na cuanta a bhíonn an fhaocha mhór.

Máirtíneach na hola – san aer timcheall na Sgeirdí

Seabhach cal faoileán

Siúinicíní – sa bhfairrge.

Aircín – crompán beag. Tá ceann i Muighinis nó dhá cheann. Tá aircín san Aird.

Sáilín – crompán beag, lochán sáile.

Aice gliomaigh

Aircín Beag agus Aircín Mór – istigh sa tír ag Tuaim Beola.

Cuainín

Asgaill

Fuaigh – an-bheag, ionann is chomh fada leis an Aircín. An bealach gearrtha domhainn.

Na mílte crotach samhraidh ag teacht andeas na laethanta deireannacha d'Aibreán, agus iad tugtha tuirseach agus ag brath air ísliú ar na báid. D'íslíghdís ar na Sgeirdí a leigean a sgíth. Níl ann ach go mbíonn siad beo.

Cuan Ard na Caillighe – is ann atá na róinte.

Gine buidhe ar na Sgeirdí

Briseadh soithigh ar na Sgeirdí sul dá ndearna tighthe soluis. Fuair fear as an Aird gine buidhe.

Soitheach Inis Bigil

Long a briseadh ar Inis Bigil 75 bliain ó shoin. Bhí chuile shórt innte---diallaidí, sluasaidí, uaireadóirí i mboisgíní, langaí triomuighthe, brioscaí, cement. Cailleadh aon stócach amháin a bhí innte. Bhí chuile shórt éadaigh innte.

Soitheach Oileán a'Chárta

Oileán Máisinn. Bhí 24 fear innte. Ní tháinig beo ach ceathrar. Séard a bhí innte rum, saltracha adhmuid bhuidhe, agus puinsiúin siúcra.

Lochanna ó dheas den Choillín

Seosamh Mac Donnchadha

Loch a' Mhuilinn – bric geala agus rua

Loch Tulaigh an Tuigheadh – bric rua mhóra

(In aice le Loch a' Mhuilinn)

Loch na gCaor – idir Aird Thiar agus Aird Thoir.

Loch na Faithche san bhFaithche. San bhFaithche a bhí an caisleán ag Tadhg na Buile.

Loch na Séamus (loch mearsháile) – tá dhá loch ann agus corcal eatartha. Bric fairrge – lanacha agus leitheada. I lár na hAird Thiar atá an loch seo.

Corcal – talamh bog agus uisge faoi. Fideoga agus giolcaigh a' fás ann.

Loch na Dubhthaighe – loch bheag a mbíodh dubhach dá thógáil ann le haghaidh dathú.

Loch a' Phúca – idir an Aird Thiar agus an Más.

Loch Bhun a' Cluife – idir an Más agus Dumhaighithir. Loch salach. An Sidheán Corr Aill ar an taobh thoir de. Ar an taobh thoir ndéas tá áit a dtugtar Banrach na Sgeithighe air.

Lochanna ar an gCnoc Buidhe

Lochanna ar an gCnoc Buidhe ó bhóthar an Choillín

Loch na Tulcha Buidhe

Loch an Éin Oileáin

Loch Buaile

Loch na nÉan

Loch an Duine

Loch na hEircine (Black Lake). Tá sruthán a' gul amach uaithe a dtugtar an Átha Dhubh ar chuid de.

Loch an Duine

Marbhuigheadh ceannuidhe fadó agus caitheadh amach sa loch é. Sin é an fáth a bhfuil Loch an Duine ar an loch.

Sruthlán – sruth beag.

I Muigh-iorrus Loch na Sginnín. Sruthlán a' teacht amach ag Sruthán Sianach. Loch tanaidhe.

Garrdha na hEilimiste san Aird Thiar.

Carraig na hEilimiste i Ruisín a' Bholgáin.

Seosamh Mac Donnchadha. D. Foghmhair 1935

Leigheas don Treach

Anthra gráinneoige i mbainne

Fuighleach bainne a fháganns an firéad (beithidheach beannuighthe)

Leigheas do galra cluas

Braon ar éadtromán girrghiadh a leigean de shileadh sa gcluais.

Leigheas do Ringworm

An ceann a chlúdach le craiceann girrghiadh.

Airgead Croise – píosa dhá sgilling a chaitheamh i bpoll na bportán agus bheadh mallacht ar do námhaid.